

KUTASI HORVÁTH KATALIN

Kacsázás

*„Az emberek utánanézték, de nem szóltak
semmit; minálunk semmin sem csodálkoznak,
legföljebb azon, ami természetes.”
(Örkény: Ballada a költészet hatalmáról)*

Csak némán hápog az ember. Nyeli a port, kapkodja a fejét, megáll, hogy a munkagép áthaladhasson keresztben, közben szemmel kíséri az átalakulást, nézi a betontömbökből kiálló vasakat, s bár ő maga is már régóta elkerülhetetlennek tartotta, mégis nehezen viseli a változásokat. Száll a sitt, állandósul a zaj, örökösek a terelések, áthelyezések... Itt aztán nem segít a közlekedési rutin, nincs helye az automatizmusoknak! Nem lehet megszokni ezt a felfordulást, ami tulajdonképpen nem is igazi, hisz jól meg van szervezve. Láthatóan mindennek oka és sorrendje van ezen a téren. Minden valami magasabb értelemnek van alárendelve. A muzáj mindenkit fegyelmeztette, belemenyugtatóvá tesz, s ugyanez segíti a cél megvalósulását is.

Valami nagy dolognak a részesei vagyunk! Törlődik a múlt, alakul a jövő. Ez akár reklámpropaganda is lehetne. Oly hihetetlen, hogy egykor agyagbánya volt itt, s hogy Arany idejében még bőven termeltek ki innen nyersanyagot egy környékbeli téglavető üzem számára! A bánya helyén – ahogy az már lenni szokott – fokozatosan bányató keletkezett, ezt pedig telente korcsolyapályának használták. Az ám, nosztalgia képeslapokra kívánczó ifjak – illetve a felszabadult örömtől megifjodottak – csúszkáltak itt, hol most markológépek munkálkodnak. Ferenc Ferdinánd idején még sporttelep is létesült ezen a helyen, csarnok is épült hozzá, s mellette bizony télen korcsolyapálya, nyáron pedig több teniszpálya működött. Nos, igen! Harctéri állapotok uralkodnak. Szimbolikusan és valójában is: ugyanis háborús lövegek is előkerültek innen az építkezés során.

Ki a csuda akarna épp errefelé sétálni? A muszáj az nagy úr, s aki nem tudja elkerülni ezt a teret, az kényszerből nyeli a port, mint kacsa a nokedlit, s persze, kapkodja a fejét... De most nem egy munkagépnek, hanem csodálkozásomnak adok hangot és teret. Jól látok? Egy kacsapár totyog szemben a járdán, méghozzá ráérősen ebben a szervezett zűrzavarban, egyáltalán nincsenek kétségbeesve, kifejezetten érdeklődve szemlélődnek. Először Dani sem kapcsol, mit mutatok neki. Látott már récét is, tojót is, hímet is, nincs bennük semmi különös... Megszokta az építkezés zaját, látványát, de mivel még mindig meglepetten mutatok a furcsa párra, megérti, hogy külön-külön értelmesek az észlelései, de így együtt, egy helyen és időben, pláne itt, mégiscsak furcsa, amit tapasztalunk. Most nyugodjak meg, hogy milyen nagyszerűen képesek ezek a kis állatok alkalmazkodni a legélhetetlenebbnek tűnő feltételekhez is, vagy ijedjek meg, hogy már itt tartunk? Miért nem riadnak legalább egy kicsit arrébb? Miért nem hápognak számonkérően a kosz, a csikkek láttán?

De tényleg, mit keresnek itt? Az egykori gyárterületen kialakított parkból ruccantak át, hogy megfigyeljék, mi folyik ezen a helyen? Valamiféle ösztönök vezérelték őket ide? Megneszelték, hogy állóvíz volt itt valaha? Megsúgta nekik a fecsegő szellő? Egy felettük elsuhanó lélek kotyogta ki a múlt titkát? S most ellenőrizni akarják, hogy az egykorvolt tó területe hogy alakul át?

Én még mindig furcsállva, megfejtteni akarván a jelenséget, legyökerezek, Dani azonban kihasználja a helyzetben rejlő lehetőségeket. Van nála egy kis madárlátta pogácsa. Miközben előveszi és leguggol, többen is elmennek mellettünk és a kacsák mellett, de nem érzékelik a helyzet különlegességét, föl sem fogják, hogy igaziból mit látnak. Valóban, akár egy telefonfülke is sétálhatna velük szemben. Ez csak egyetlen képecske a milliónyiból, a megszámlálhatatlanul sok észleletünkéből, a minket ért rengeteg hatásból, melyek közül ha nem törölnénk állandóan százával, ezrével az információkat, talán meg is zavarodna (még ennél is jobban) agytevékenységünk.

Amikor a leány kacsá Dani tenyeréből csemegézik, még inkább meglep, s végre néhányan megértik – talán mert helyigényes, s a monotóniából kizökkentő a hirtelen ötlettől vezérelt akció –, hogy valami szokatlan történik a járdán. A fiú kacsá vagy nem éhes, vagy nem szereti a töpörtyűs, csak a krumplis és a sajtos pogácsát... Ketten le is fényképezik az eseményt, talán én magam sem hinném mindezt bizonyíték, dokumentáció nélkül. De sokan még ekkor is céltudatosan el-sietnek hápiék mellett, talán túl „alacsonyán” történnek a dolgok.

Elfogy a pogácsa, ideje továbblépni, pedig érdekelne, meddig tartózkodik még itt a rucapár, mi jár a kis fejükben, hogy képzelik a továbbiakat, s hogy hányan vesznek még tudomást róluk. Legközelebb mindenesetre – szerencsére – nem találjuk őket az átépítés alatt álló téren, remélhetőleg ennél élhetőbb (még ha ugyancsak mesterkélte) környezetben, háborítatlanul elmélkedhetnek, dolgozhatják fel kalandjukat, értékelhetik kiruccanásuk tapasztalatait...

Villamoson

Reklámokkal agyonragasztott, olykor furcsán tarka, néha meg valószerűtlen, Barbie-színvilágú jármű közeledik a síneken. Hiába, már tényleg semmi sem a régi! A sárga villamosok kora lassan lejár? Mekkora nagy élmény, ha olykor megjelenik egy nosztalgia járat, esetleg egy valódi szürke Muki villamos! (Ugyanis láttam már zöldre festettet is.)

Nem is olyan régen még egy forint – és sárga – volt a villamosjegy! Már a lila, folyamatosan dráguló vonaljegyek korszakát éljük. Aki „villanyosra ül”, az előbb-utóbb tapasztalni fog egyet s más...

1.

Katica nem egy szószátyár lányka. Elvan a maga kis világában. Nem szereti, ha valaki illetéktelenül beférkőzik intim

szférájába. Nehezen vagy nem barátkozik például idegen, s főleg harsány néikkel a villamoson, akik a nevére, korára lenének kíváncsiak, s azt hiszik, nagyon jól értenek a gyerekekhez. Szereti, ha természetes hangsúllyal beszélnek hozzá, ha nem játsszák meg magukat, ha nem erőszakosak, nem tolokodók vele szemben...

Így mikor a hölgy a kislány zárkózott, számára érthetetlen hallgatását megelégedi, mivel azt sértésnek tartja, megjegyzi:

– Nem is tud ez a kislány beszélni! – a hirtelen tett megálapítást gúnyosan az apukának szánja.

– Buta néni! – jegyzi meg Katica, s talán még a fejét is megcsóválja.

– Nos, hölgyem, tud a lányom beszélni?! – kommentálja a frappáns választ az édesapa.

A megszólított fülig pirul, torkán akad a szó, s nem erőlteti tovább a barátkozást...

2.

Egészen más jelenet tanúi lehetünk, mikor hisztizve, dühöngve felszáll Dórika a villamosra. Bár senkit nem ismer, mégis mindenkire szemrehányóan néz. Mindenki egyformán hibás. Oroszlánkönyvei ömlenek, üvöltve panaszkodik. Nem érteni pontosan, mi a baja. De nem lehet csak úgy napirendre térni fölötte, egyszerre többen is felugranak csodálkozó ijedséggel a helyükről, hogy a kis akarnok durcásan levághassa magát egy székre. Talán nem túl nagy baj, hogy a menetiránynak háttal van ez a bizonyos ülés...

Közben kiderül: mérgében az ajtónál ülő, könyvébe merülő negyven körüli hölgy karjába vágott a kislány felszálláskor. Lehet, hogy – egyelőre – az anyja helyett? Legszívesebben szülőanyjának szánta volna az ütést? Mikor könyvéből felnézve felocsúdik, értetlenségében pedig felháborodik a nő, összeakad a szeme a kislányéval. Annak anyja – ki nem köszönte meg az átadott helyet, igaz, nem is ő kapta, és szóba sem jöhetett, hogy lányát esetleg ölébe vegye, hisz láthatóan nem volt

épp jó a kislánynál, s amúgy sem lett volna elég kényelmes így az utazás – épp hogy csak felületes, kedves hangszínű érdeklődéssel kérdezi meg Dórikától, hogy mit is tett. De persze alig hiszi, hogy bármi rosszat is csinálhatott, biztos, hogy a kényes hölgyben van a hiba. A kicsi helyett a körülményekhez képest igen visszafogottan a sértett felel, Dórika meg egyáltalán nem tagad, s bár nem is indokol, nem mentegetőzik, ezzel vége is az ügynek. Megkapta az anyuka a kért információt... Nincs bocsánatkérés, nincs ejnye, s nem látom, hogy legalább egy kicsit megcsóválná a fejét az asszonyka, esetleg megszeppenne a kis vétkes. Ez így természetes? Illetve... Nincs is ideje reagálni az anyának, ugyanis...

Egyáltalán nem csitul a zaj, az egész jármű nyugalma végképp oda! Mindezek után – figyelmen kívül hagyva az előzményeket, talán megbánás helyett – képes gumicukrot követelni Dórika, talán egyfajta jutalomként, hogy milyen rövid idő alatt, s milyen ügyesen megbolygatta az utasok lelki egyensúlyát. Persze, senki nem szól semmit, csak némán rökönnyödik. Ilyenkor az sem nyújt elégtételt a szem- és főleg fültanúknak, hogy a kislány nem kapja meg a kért édességet. Sőt, annyira kifordult már a jelenet a normálisból, s rég nem az elfogadható síneken haladunk, hogy szinte jobb volna, ha Dórika anyja mégis engedne, így talán egy kis időre legalább nekünk, utasoknak nyugalomunk volna.

Néhány megálló alatt nem lehet úgysem kijavítani, ami ennyire elromlott, így kár lenne beleszólni kettejük dolgába – ami persze óhatatlanul egyre több ember közös ügye lesz néhány év múlva –, akkor legalább mi ne szenvedjünk többet. Jó is, hogy kibírtuk szó nélkül, mert két megálló múlva – persze ez szörnyű hosszúnak tűnik ilyenkor – ugyanakkora sírásivítás közepette leszállnak, s ha nem is azonnal, de lassacskán visszaáll lelki békénk. Akik összenéznek, azok nagyjából ugyanarra gondolnak... Én meg pluszban még arra a pár csepp hideg vízre is, amit rá kéne spriccelni Dórikára, hogy egy kicsit észhez térjen!

3.

Mennyire más, mikor „Tündérem”, ki valóban megérdemli a becézést, érdeklődően csacsog, figyelmesen meghallgatja anyja válaszait, el is gondolkodik azokon, majd egy kicsit hosszabb szünet után egy gondterhelt kis sóhaj után csak úgy melleleg, korántsem panaszosan, inkább csak tényként megjegyzi:

- Én már nagyon unom a banánt!
- Micsoda? – kérdi anyja meglepetten.
- Unom a banánt...

Anyja elneveti magát, ízelgeti a kifejezést:

- Unod a banánt? De hisz mindjárt odaérünk, kicsim.
- Rendben.

S mitután bólint, türelmesen nézelődik ki a villamos ablakán a kislány, hátha lát addig is valami érdekeset...

4.

Csattanást hallok, felfigyelek: eldőlt egy kis bicikli. Az anyuka mellén egy csöppség van, a másik gyermek is csöpp. A picurka kezét elereszti, az odabotladozik a bicajhoz, kész csoda, hogy nem esik el, hisz közben elég gyorsan megy a villamos. Felül a járgányra, s odakerekezik az anyjához. Kisé elítélően szemléljük mindezt, pláne, hogy biciklistül felborul a kicsi. De nem is sír! Mintha érezné, hogy mindez törvényszerű...

Fél kézzel kiszedi valahogy a váz és a kormány közül az anya a gyermeket, nem mérgelődik, úgy néz ki, igen gyakorlott az ilyesmiben. Uralja, megoldja a helyzetet. A cajgli szerencsére ott marad fekvve a villamos padlóján. Mindez egy hang nélkül, fegyelmezetten zajlik.

5.

Mi a feltűnő? Ami szokatlan! Néha egy-egy kedves jelenet szemtanúja lehetek! Mint amikor felszáll a villamosra egy várandós nő, s abban a pillanatban felugrik helyéről egy fiúcska, hogy gondolkodás nélkül átadja. Az asszonyka, miközben

megköszöni figyelmességét, mosolyogva megsimogatja a kisfiú arcát, s kéri, hogy üljön vissza nyugodtan, mert egy kicsit arrébb is van hely.

A fiú még jó ideig mosolyog, és szemben az anyja is.

6.

Persze, furcsák ezek a kismamák néha. Felszáll egy, miközben igen elmélyült beszélgetést folytat mobilon. Észre sem veszi, hogy a velem szemben ülő kisfiú át akarja adni neki a helyét, mert annyira el van foglalva a telefonálással, hogy nem érzékel semmi mást. A fiú meglepődik, mikor a nő elmegey mellette, majd válaszra sem méltatva a gesztust – egy kicsit arrébb megállva – csak mondja és mondja a magáét. Az udvarias gyermek értetlenül visszaül. A jó szándék megvult benne.

Néhány megálló és jó néhány perc múlva, mikor befejezi a társalgást, s elteszi mobilját a leendő anyuka, észbe kap, és pár pillanatig szemrehányóan nézi, hogy lehet az, hogy senki nem adja át neki a helyét. Én látom csodálkozó, duzzogó tekintetét, de a kisfiú háttal ül neki, így ő nem. Kíváncsi lennék, újra megpróbálna-e az udvariassággal... Viszont ebben a pillanatban a hölgy rádöbben: le kell szállnia, így nem is tudna leülni az éppen felszabaduló ülésre. Talán ha a baba meglesz, nem a telefon lesz a fontosabb...

Ha nem lennének ezek a kis jelenetek, talán nem is kíváncsogna papírra a villamos. Bár... bosszantó mértékben megváltoztak utazási szokásaink... Az ütközőn való tujázástól az utazó kalauzokon át a gyermekeket még ölbe vevő anyukáktól az ülésen ugránczó unokák mellett álldogáló nagymamáig, az összehúzó, a másíknak helyet szorító mozdulatoktól a gögös, önzően kisajátító, terpeszkedő, a másikat kizáró testbeszédig nagyot fordult a világ. Mindehhez alkalmazkodik, aki tud. Ha valaki erre képtelen, akkor meg járjon gyalog vagy Bubival. (A buszon, trolin, metrón, HÉV-en ugyanis hasonló a helyzet.)

Mindenkinek tetszenek a terpesztett lábak, az előre csúsztatott fenékek, a görnyedt háta, kókadtt nyakak? Zavar más is az, hogy ha valaki már ül, akkor csak oldalasan lehet a szemközti széken elhelyezkedni, ha csak nincs az utastársnak ott a csomagja? Hogy cserébe nem lehet az oldalvást ülőnél megállni, kapaszkodni? Úgy látom, nincs mindig türelmünk kérni, szólni, harcolni a logikus megoldásokért – melyek régen ösztönösen egyszerűen maguktól adódtak, még piciként észrevétel nélkül megtanultuk őket szüleinktől és emberségesebb, empátikusabb utastársainktól –, így inkább beletörődünk, ha lehet, sodródunk, esetleg megküzdünk például az ajtóknál tömörülőkkel nap mint nap.

Vagy a villamosok ideje, vagy az enyém jár le hamarosan...

A legrövidebb út

Meredekké vált az utad? Eszed más megoldást kutat? Váratlanul megindul a kavics is léptedre? Rút veszély leskelődik dőre kísérletedre? Hisz hátat is fordíthatnál, józanul visszakereshetnél! Ám továbblendít kalandvágyad, hiába int a szellő lágyan. Tán magad sem érted, miért vágysz az égbe, s ha mégis visszafordulsz, csak kilátásért koldulsz!

Eltörpül így a világ, s bár föléje magasodsz, te is apróbb leszel, s még inkább kiszolgáltatott. Csodálkozol egyre: hogy kerültél ide, miért mész már megint a sorsod elibe... Kapaszkodsz a gazba, mint gyenge szalmaszálba, nem számíthatsz másra, csak pár szűrős csalánra.

Meglátod a messzeségben a folyó kanyarját, felveszed a villanyoszlop elejtett csavarját. Megnyugodva közelíted a hegység tetejét, s bár megérted, palástolod a tanulság velejét.

Friss irodalmi pályázatok a
Poéta Irodalmi Portálon:
<http://www.poeta.hu/>